

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Karla Šimky, JUDr. Jana Passera a JUDr. Bohuslava Hnízdila v právní věci žalobce: **M. T. N.,** zastoupen Mgr. Pavlínou Zámečníkovou, advokátkou se sídlem Příkop 8, Brno, proti žalovanému **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 2. 2011, č. j. 16 Az 5/2009 – 27,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 2. 2011, č. j. 16 Az 5/2009 – 27, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Usnesením Krajského soudu Ústí nad Labem ze dne 28. 2. 2011, č. j. 16 Az 5/2009 – 27, byla odmítnuta žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 18. 3. 2009, č. j. OAM-786/VL-07-PA03-2008, kterým nebyla žalobci (dále jen „stěžovatel“) udělena mezinárodní ochrana podle ust. § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že v podané žalobě stěžovatel neuvedl jaké důkazy k prokázání svých tvrzení navrhuje provést, či provedení takových důkazů nenavrhoval, a žalobu nepodepsal. Opatrovník stěžovatele byl vyzván k odstranění nedostatků žaloby a i přes náležité poučení o možnosti odmítnutí žaloby tak neučinil.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. d) a e) s. ř. s. Namítal, že v jeho případě nebyly dány důvody pro ustanovení opatrovníka, neboť se zdržoval na adrese uvedené v žalobě v období od 1. 4. 2009 do 8. 3. 2010, kdy změnil adresu svého bydliště. Stěžovatel se v průběhu správního i soudního řízení zdržoval, a nadále zdržuje, na adresách, které jsou hlášeny u příslušného správního orgánu. Za této situace měl krajský soud doručovat výzvu

k odstranění vad žaloby přímo stěžovateli. Napadené usnesení o odmítnutí žaloby z důvodu neodstranění vad žaloby je proto nezákonné.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo její oprávněnost, neboť jak jeho rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany ve všech částech výroku, tak i usnesení krajského soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Pro řízení o kasační stížnosti odkázalo na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatele, které učinil během správního řízení. V případě stěžovatele bylo nepochybně zjištěno, že jako důvod své poslední žádosti o udělení mezinárodní ochrany označil snahu legalizovat si pobyt na území České republiky, kde by chtěl žít se svou vietnamskou přítelkyní, pracovat a přispívat na svoji dceru, občanku České republiky, s jejíž matkou nežije. Vzniklou situaci se rozhodl řešit vstupem do řízení o udělení mezinárodní ochrany a vyhnout se tak realizaci správního vyhoštění, které mu bylo cizineckou policií uděleno. Tyto pohnutky nelze podřadit zákonným důvodům pro udělení mezinárodní ochrany. Právní úpravu pobytu cizinců na území České republiky obsahuje zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jehož institutů měl možnost využít. Z podané žaloby nebylo vůbec patrno, čeho se stěžovatel domáhal, chyběly jednotlivé žalobní body, pročež krajský soud žalobu odmítl s tím, že ani přes výzvu nebyly nedostatky odstraněny. Stěžovateli byl ustanoven opatrovník, neboť jeho pobyt není znám. Vzhledem k výše uvedenému ministerstvo navrhlo zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud, po konstatování přípustnosti kasační stížnosti, se ve smyslu ust. § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by totiž tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Přesahem vlastních zájmů stěžovatele, který ve věcech azylu jedině vede k meritornímu projednání kasační stížnosti, je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je, kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce, pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. To prakticky znamená, že přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v tomto řízení je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.

O přijatelnou kasační stížnost se tak prakticky může jednat v případě, že se kasační stížnost týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu nebo jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, přičemž rozdílnost v judikatuře může nastat na úrovni krajských soudů i Nejvyššího správního soudu. Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je

na místě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O takové pochybení se může jednat především tehdy, nerespektoval-li krajský soud ustálenou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že pokud by k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení, především procesního charakteru, proto zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby byla důvodem přijatelnosti kasační stížnosti.

V daném případě dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že se jedná o posledně uvedený důvod přijatelnosti kasační stížnosti.

Je-li kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvod podle ust. § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Pod tento důvod spadá také případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu, a dále vada řízení spočívající v tvrzené zmatečnosti řízení před soudem.

Právo na spravedlivý proces, které je jedním ze základních práv, které garantuje nejen Listina základních práv a svobod (čl. 36 odst. 1, 2), ale také Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, vyžaduje vykládat meze toho práva, uvedená v jednotlivých procesních řádech, v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Nabízejí-li se přitom dvě interpretace, z nichž jedna hovoří ve prospěch výkonu práva na spravedlivý proces a druhá proti němu, musí soud vždy zvolit výklad první.

Podle ust. § 29 odst. 3 o. s. ř. může předseda senátu, pokud neučiní jiná opatření, ustanovit opatrovníka také účastníku, jehož pobyt není znám.

Institut opatrovníka má své opodstatnění pouze v případě, pokud reálně existují skutečnosti, pro které byl opatrovník ustanoven, tj. např. neznámý pobyt účastníka řízení. Dojde-li ke změně situace a odpadne důvod, pro který byl opatrovník ustanoven, funkce opatrovníka zaniká a soud nadále jedná s účastníkem řízení. Opačný výklad, totiž že soud má povinnost jednat pouze s opatrovníkem, nikoli s účastníkem, a to i za situace, že účastník řízení už je schopen před soudem sám vystupovat a jednat, by znamenal nepřípustný formalismus, který by upřednostňoval právní fikci na úkor reálného stavu věci. V konečném důsledku by to mohlo vést ke zkrácení účastníka řízení na jeho ústavně zakotvených právech, zejména práva na spravedlivý proces. V této souvislosti lze poukázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2005, č. j. 4 Azs 12/2004 - 61, publ. na www.nssoud.cz).

V dané věci stěžovatel v žalobě podané u Krajského soudu v Brně uvedl jako místo svého pobytu a současně adresu pro doručování: Zítkova 94/3, Litoměřice. Krajský soud v Brně proto usnesením ze dne 22. 4. 2009, č. j. 56 Az 36/2009 - 10 rozhodl o postoupení věci místně příslušnému Krajskému soudu v Ústí nad Labem a toto usnesení zaslané na adresu uvedenou v žalobě si stěžovatel osobně převzal. Krajský soud v Ústí nad Labem poté přípisem ze dne 19. 5. 2009 stěžovatele vyzval k odstranění vad žaloby. Zásilka obsahující výzvu se dvakrát vrátila zpět jako nedoručená s poznámkou provozovatele poštovních služeb, že nebyla vyzvednuta v úložní lhůtě. Krajský soud poté stěžovatele znovu vyzval usnesením ze dne 17. 9. 2009, č. j. 16 Az 5/2009 – 18, aby ve lhůtě 2 týdnů ode dne doručení tohoto usnesení odstranil vady žaloby a současně ho poučil o tom, že nebude-li žaloba ve stanovené lhůtě doplněna nebo opravena, soud řízení o žalobě odmítne. Toto usnesení bylo stěžovateli doručováno opět na adresu uvedenou v žalobě. Zásilka byla opět vrácena zpět jako nedoručená s poznámkou, že se stěžovatel odstěhoval. Krajský soud proto požádal Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Ústí nad Labem o sdělení aktuálního místa pobytu stěžovatele. Podle sdělení Policie ČR ze dne 6. 11. 2009 se měl stěžovatel zdržovat na adrese Zítkova 94/3, Litoměřice – město, kde bylo dotazem u ubytovatele zjištěno, že tomuto cizinci bylo ubytování na této adrese ke dni 30. 4. 2009 ukončeno. Jiné místo jeho pobytu nebylo Policii ČR známo. Za této situace krajský soud usnesením ze dne 26. 11. 2009, č. j. 16 Az 5/2009 – 23, ustanovil stěžovateli opatrovníka a následně ho vyzval usnesením ze dne 5. 1. 2010, č. j. 16 Az 5/2009 – 26, které mu bylo doručeno dne 8. 1. 2010, aby ve lhůtě 2 týdnů ode dne doručení tohoto usnesení odstranil vady žaloby a současně ho poučil o tom, že nebude-li žaloba ve stanovené lhůtě doplněna nebo opravena, soud řízení o žalobě odmítne. Protože opatrovník vady žaloby v uvedené lhůtě neodstranil, krajský soud po více než roce napadeným usnesením žalobu odmítl.

Jak však vyplývá ze správního spisu, který je součástí soudního spisu, dne 8. 3. 2010 byl ministerstvem udělen stěžovateli souhlas se změnou hlášeného pobytu, a to na adresu Vranovská 180/72, Brno, protože podle sdělení Oblastního ředitelství služby cizinecké policie bylo podle provedené bytové kontroly dne 9. 2. 2010 zjištěno, že stěžovatel má na této adrese zajištěno přiměřené ubytování, řádně označenou poštovní schránku i domovní zvonek.

V době vydání napadeného usnesení krajského soudu, tj. 28. 2. 2011, byl tedy pobyt stěžovatele již delší dobu prokazatelně znám. Odpadl tak důvod, pro který byl opatrovník ustanoven a funkce opatrovníka bez dalšího zanikla. Krajský soud měl proto dále jednat se stěžovatelem. Vzhledem ke značné časové prodlevě mezi ohlášením nové adresy pobytu a rozhodnutím o odmítnutí žaloby, měl krajský soud dostatek časového prostoru k tomu, aby změnu situace týkající se pobytu stěžovatele zaznamenal a příslušným způsobem na to zareagoval. Krajský soud však zůstal po dobu více než jednoho roku zcela nečinný a poté žalobu bez dalšího odmítl pro neodstranění vad. Tímto postupem porušil právo stěžovatele na spravedlivý proces.

O stěžovatelem podaném návrhu, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek podle ust. § 107 s. ř. s., Nejvyšší správní soud nerozhodl, neboť by to bylo nadbytečné, když podání kasační stížnosti má podle § 32 odst. 5 zákona o azylu odkladný účinek.

Ze všech výše uvedeného důvodu je kasační stížnost důvodná, a proto Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem, který je vysloven v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. července 2011

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu